

Inleiding

Kinderen maken deel uit van de wereld. Zij leven niet in een aparte kinderwereld maar ervaren en bekijken de wereld vanuit hun eigen beleving en ontwikkelingsniveau. Ieder kind is anders en dus uniek.

Elk kindercentrum is in het bezit van een pedagogisch beleidsplan en werkplan. Een plan waar de pedagogische visie van een kindercentrum is uitgewerkt en een omschrijving van de werkwijze op het kindercentrum. O&Ki heeft natuurlijk ook zo'n plan. Aan de hand van dit plan omschrijven we de denkwijze en de manier van werken bij O&Ki.

Wat doen de kinderen bij O&Ki, waar staat O&Ki voor, zijn de kinderen veilig bij O&Ki, allemaal vragen die elke ouder zichzelf stelt bij het zoeken en vinden van een kindercentrum. Dit plan geeft u als ouder antwoord op de bovenstaande vragen maar is ook een leidraad voor medewerkers. Het is erg belangrijk dat ons team op 1 lijn zit. Daarnaast is het erg belangrijk dat dit plan geen star en stug middel is maar een uitgangspunt die meegaat met de ontwikkelingen van alledag en waarbij geldt dat de opvoedingsideeën en de wensen van ouders zeker ook meetellen.

Ieder jaar zal het plan, in gezamenlijkheid met de oudercommissie, bijgesteld worden. Want uw mening telt ook! Deze eerste opzet van het plan geldt als vertrekpunt, het vertrekpunt van een kindercentrum waar uw kind op 1 staat!

Daphne de Vrieze

1. Algemene doelstelling O&Ki

Kinderopvang is leuk en ook goed voor kinderen. De kinderopvang neemt nadrukkelijk de verantwoordelijkheid op zich om op een positieve manier bij te dragen aan de ontwikkeling van kinderen. O&Ki neemt de opvang en opvoeding van het kind over op de tijden dat ouders vanwege werk, studie of andere activiteiten hiervoor niet beschikbaar zijn. Kinderopvang garandeert de continuïteit die hierbij vereist is.

- Het betreft hier verschillende vormen van kinderopvang zoals hele en halve dagopvang en buitenschoolse opvang;
- O&Ki biedt opvang aan kinderen vanaf 10 weken t/m 12 jaar;
- O&Ki biedt ouders de mogelijkheid om te gaan werken, studeren of op een andere manier deel te nemen aan de maatschappij, terwijl de kinderen professioneel en veilig opgevangen worden;
- O&Ki ondersteunt de ouders met de opvoeding van hun kind(eren), de ouder blijft ten alle tijden de regisseur over het leven van hun kind(eren);
- O&Ki gelooft in het rust, regelmaat en ritme principe, kinderen worden de hele dag door geprikkeld, zeker in een andere omgeving dan thuis. De groepsruimten zullen dan ook huiselijk worden ingericht. Wel zal er een speelkamer worden ingericht en zal de buitenspeelruimte over veel uitdaging beschikken;

2. Visie van O&Ki

Kinderopvang is maatwerk, onmisbaar, professioneel en betrouwbaar. O&Ki ziet kinderopvang als een professioneel uitgevoerde dienst van kwalitatief hoog niveau, waarin gezamenlijke verantwoordelijkheid met ouders/opvoeders vanuit wederzijds vertrouwen, openheid en respect; voorzien wordt in opvang, verzorging, ontwikkelingsmogelijkheden en aanvullende opvoeding van kinderen door gemotiveerde, gediplomeerde en enthousiaste pedagogische medewerkers in een veilige en vertrouwde omgeving.

Kinderen moeten de mogelijkheid krijgen om zich op meerdere gebieden goed te ontwikkelen. Er zijn een aantal "gebieden" waarbinnen de ontwikkeling plaatsvindt.

- De sociaal-emotionele ontwikkeling
- De lichamelijke ontwikkeling
- De zintuiglijke ontwikkeling
- De creativiteit

Een gelijkmatige ontwikkeling van deze gebieden is goed voor kinderen. De omgeving en het kind beïnvloeden elkaar. Het zijn vooral de ervaringen die kinderen in hun omgeving opdoen die ervoor zorgen dat "groei" plaatsvindt en dat er dus van ontwikkeling gesproken kan worden. Omdat een kind zich pas kan ontwikkelen als het zich veilig en geborgen voelt, is het een eerste vereiste bij O&Ki om te zorgen voor een liefdevolle en veilige sfeer waar een kind zich thuis voelt.

Een stimulerende omgeving bevordert een gezonde en veelzijdige ontwikkeling van kinderen. Voor O&Ki betekent dit dat de ruimte waar de kinderen spelen en het materiaal waarmee de kinderen spelen ontwikkeling mogelijk moeten maken. De groepen zullen ruim van opzet zijn en iedere groep zal zijn eigen sfeer uit stralen. De speelruimte wordt zo ingericht dat er voor de verschillende leeftijdsgroepen ruimte is voor voldoende uitdaging voor activiteiten.

Het personeel speelt bij de ontwikkeling van de kinderen een belangrijke rol. Dat betekent dat er veel aandacht zal zijn voor elk kind en dat er ingespeeld wordt op zijn/haar aard, mogelijkheden en behoeften.

3. O&Ki en pedagogiek

leder kind is uniek.

Deze wetenschap bracht O&Ki bij het gedachtegoed van drie pedagogen. De eerste twee pedagogen lijken op elkaar: eigenlijk zeggen ze hetzelfde in andere woorden, kinderen zijn sociaal van zichzelf en de rol van de opvoeder moet ondersteunend zijn maar niet sturend. Een kind is als een leiroos waarin de opvoeder leidt waar nodig maar niet snoeit.

Loris Malaguzzi, de grondlegger van de pedagogiek uit Reggio Emilia in Italië, gaat uit van een groot vertrouwen in de capaciteiten van kinderen. Vanaf de eerste dag van hun geboorte zijn het door en door sociale wezens en zoeken ze communicatie met de ander en de wereld. Ieder kind is uniek met eigen gevoelens, gedachten en ideeën. Kinderen zijn creatief en weten, kunnen, voelen en willen veel. En ze zijn goed in staat om hun eigen leerproces vorm te geven. Aan hem ontleent O&Ki het principe van 'aansluiten op de behoeften van kinderen'. Door goed naar hen te kijken en te luisteren, kunnen we zien wat hen op dat moment bezighoudt en wat ze nodig hebben.

Emmi Pikler, een Hongaarse kinderarts, stelt dat het voor een kind van levensbelang is om zelf, in geborgenheid, de dingen te kunnen ontdekken. Baby's zijn fysiek weliswaar afhankelijk van volwassenen, maar hebben tegelijkertijd een grote eigen ontwikkelingskracht. Zij zijn van jongs af aan gericht op ontdekken, leren en contact maken met de omgeving. Als je ze daartoe de gelegenheid geeft, kunnen ze duidelijk aangeven wat ze daarbij nodig hebben. De balans tussen respectvolle en aandachtige verzorgingsmomenten en de vrijheid om te bewegen is de basis voor de ontwikkeling van eigenwaarde en innerlijke kracht.

Thomas Gordon, een Amerikaans psycholoog, hecht veel waarde aan goede relaties tussen kinderen, volwassenen en mensen onderling. Ook Gordon ziet kinderen als vaardige en competente persoonlijkheden, die goed in staat zijn hun eigen problemen op te lossen als zij daarvoor de kans krijgen. Gordon vindt dat je kinderen serieus moet nemen, dat je moet laten zien dat je ze respecteert en dat je rekening met ze houdt. Zijn methode slaagt erin om – op basis van gelijkwaardigheid – een brug te slaan tussen het gezag van volwassenen en de zelfstandigheid die kinderen voor zichzelf opeisen.

4. Uitgangspunten O&Ki

In het dagelijkse werk hebben pedagogische medewerkers te maken met individuele kinderen, groepsprocessen, ouders en zichzelf. De ontwikkelingen die kinderen doormaken in hun eerste levensjaren zijn zeer belangrijk voor hun toekomst.

Uitgangspunten kinderen

Kinderopvang is leuk en ook goed voor kinderen. O&Ki neemt nadrukkelijk de verantwoordelijkheid op zich om op een positieve manier bij te dragen aan de ontwikkeling van kinderen.

O&Ki wil een organisatie zijn waarin:

- elk kind zich welkom voelt;
- elk kind voldoende aandacht krijgt;
- elk kind plezier heeft en leuk kan spelen;
- een prettige sfeer heerst;
- kinderen zich kunnen ontwikkelen;
- omgang met leeftijdgenoten en functioneren in een groep belangrijk zijn;
- kinderen professioneel begeleid worden naar zelfstandigheid en verantwoordelijkheid;
- de fysieke veiligheid en gezonde verzorging optimaal zijn;
- opvang een aanvulling is voor de opvoeding thuis;
- kinderen baat hebben bij de kinderopvang.

Uitgangspunten ouders

O&Ki neemt de opvang en opvoeding van het kind over op de tijden dat ouders vanwege werk, studie of andere activiteiten hiervoor niet beschikbaar zijn. Kinderopvang garandeert de continuïteit die hierbij vereist is.

O&Ki wil een organisatie zijn waarin:

- Ouders de ondersteuning van O&Ki bij het opvoeden als laagdrempelig en toegankelijk ervaren;

- Ouders vertrouwen kunnen hebben in de professionals die bij het centrum werken;
- Inspraak hebben in het pedagogisch beleid, d.m.v. het instellen van de oudercommissie en die actief te betrekken bij het formuleren van het pedagogisch plan.

Uitgangspunten maatschappij

Kinderopvang is eigenlijk een 'maatschappij in het klein'. Kinderen komen in aanraking met andere leefmilieus. Ze leren om elkaars verschillen te onderscheiden en respecteren. Kinderopvang levert een bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen tot zelfredzame en verantwoordelijke burgers.

Kinderopvang wordt steeds belangrijker, omdat gezinnen vaak kleiner zijn dan vroeger en buiten spelen veel beperkter en soms ook onveiliger is geworden. Door gebruik te maken van kinderopvang kunnen ouders zich verder ontplooien en deelnemen aan de samenleving. Zij dragen daardoor bij aan de welvaart en de welstand van de maatschappij. Zo kunnen ouders een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij.

Uitgangspunten medewerkers

O&Ki wil een organisatie zijn waar:

1. Iedereen met veel plezier werkt. *Liefde voor het vak en kinderen zijn hiervoor een absolute must;*
2. Ontwikkeling en up to date houden van kennis belangrijk zijn. *Vakliteratuur beschikbaar stellen en het bijwonen van congressen en bijscholing stimuleren en de mogelijkheden hiervoor creëren;*
3. De vertrouwensband tussen, ouder, kind en collega vanzelfsprekend zijn;
4. Iedereen gezond kan werken. *Werken volgens richtlijnen en voorschriften*

5. Speerpunten O&Ki

Onze visie, doelstellingen en uitgangspunten dragen wij uit door dagelijks de volgende speerpunten na te streven:

1. **Emotionele en fysieke veiligheid:** Uit onderzoek blijkt dat kinderen hun blik alleen op de wereld kunnen richten als ze zich geborgen voelen. Emotionele veiligheid en plezier horen bij elkaar. Alleen als kinderen zich veilig voelen en lekker in hun vel zitten gaan ze op ontdekkingsreis, gaan ze spelen, onderzoeken en leren: een voorwaarde om de andere drie speerpunten tot bloei te laten komen.

2. **Ontwikkeling:** Ontwikkeling is een breed begrip. Aandachtspunten zijn zelfvertrouwen, zelfstandigheid en initiatief. Onze medewerkers werken dan ook kindvolgend, zij geven kinderen de kans hun eigen ontdekkingen te doen of oplossingen te vinden. Ook het verwerven van vaardigheden op het gebied van motoriek, creativiteit en taal dragen bij aan de ontwikkeling, zoals hinkelen, knippen, schilderen, voorlezen of zingen. Het zijn bezigheden waardoor een kind talenten ontwikkelt en zichzelf leert kennen en waarderen. Kinderen ontdekken bij O&Ki hoe het is om onderdeel te zijn van een groep: vrienden te maken, speelgoed te delen, aan een ander te denken. Het zijn waardevolle bouwstenen voor hun sociale ontwikkeling en daarmee voor de rest van hun leven. Wij helpen ze daarbij.

3. **Creativiteit:** Fantasie geeft meer plezier en mogelijkheden. In je fantasie kun je alles. Kinderen die opgaan in hun fantasie kunnen hun ervaringen en emoties verwerken en een plaats geven. En natuurlijk genieten ze van dat moment. In onze maatschappij gaat het niet meer om pure kennis alleen, je moet kunnen (onder)zoeken en combineren. Door het stimuleren van fantasie in spel en activiteiten ontwikkelen kinderen zich tot creatieve denkers en oplossers.

4. **Normen en waarden:** Kinderen ontdekken al vroeg de spelregels van onze samenleving. Wat wel mag, wat niet mag en waarmee ze succesvol zijn. O&Ki helpt ze daarbij door structuur te bieden en grenzen aan te geven, zonder hun eigenwaarde aan te tasten. We complimenteren kinderen als ze rekening houden met elkaar of elkaar helpen. Hoe klein een kind ook is, het is een uniek persoon die we serieus nemen. We respecteren de eigenheid van ieder kind en staan open voor de ideeën die de kinderen hebben. Kinderen krijgen bijvoorbeeld de gelegenheid zelf te kiezen wat ze willen gaan doen of ze horen op tijd dat we gaan eten zodat ze hun spel kunnen afmaken.

6. Voorschoolse educatie

Al spelend, leren en de wereld ontdekken vanuit een klimaat waarin welbevinden en betrokkenheid in hoog vaandel staan.

Voor kinderen van de leeftijd 0-4 jaar wordt er gewerkt vanuit de methode Piramide. Deze methode is het rode draad binnen ons VVE-programma en richt zich op de volgende ontwikkelingsgebieden;

- Persoonlijkheidsontwikkeling, sociaal- emotionele ontwikkeling, morele ontwikkeling en speelwerkgedrag;
- Motorische ontwikkeling: bewegingsonderwijs, sensomotoriek en schrijfvoorwaarden
- Kunstzinnige ontwikkeling: beeldende ontwikkeling, muzikale ontwikkeling, spel en dans;
- Taalontwikkeling: mondelinge communicatie, geheugen en ontluikende geletterdheid;
- Ontwikkeling van waarnemen, denken en rekenen, natuur en techniek;
- Oriëntatie op ruimte, tijd en wereldverkenning.

Om goed te kunnen inspringen op de gehele ontwikkeling van het kind worden er activiteiten opgesteld vanuit de SLO doelen. We richten ons dan op de volgende onderdelen; *spel, zelfredzaamheid, gezelschapspel, empathie, meten, begrippentaal, gedicht, prentenboek, beeldverhaal*. Tevens zijn er randactiviteiten waaronder uitjes, passend bij het thema zoals een uitstapje naar de slager, bakker, boerderij of de winkel. Daarnaast nemen we deel aan de voorlees- en Boekstartuurtjes bij de bibliotheek. Eens per zes weken brengen we jong en oud bij elkaar door een bezoekje te brengen bij Dekelhem (Verzorgingstehuis in Gieten). We doen dan spelletjes en er wordt voorgelezen door de ouderen. De ruimtes worden ingericht passend bij het thema. Op iedere groep zijn basishoeken aanwezig namelijk; een taalhoek, bouwhoek en een huishoek. Daarnaast zijn er verschillende materialen aanwezig waarmee kinderen altijd aan de slag kunnen met puzzels, gezelschapsspellen, tekenmaterialen en ander ontwikkelingsmaterialen. Vanuit de observaties en toetsing (sociaal-emotionele-, taal-, reken-, motorische ontwikkeling) worden er individuele doelen opgesteld. Aan deze doelen wordt gewerkt door middel van het zogeheten tutoring, maar ook de kring- en buitenactiviteiten en het vrije spel dragen hier aan bij.

6.1 Doorgaande leerlijn

Om te zorgen voor een doorgaande leerlijn worden de kinderen overgedragen naar de basisschool en buitenschoolse opvang door middel van een zogeheten warme overdracht mits er toestemming is van ouders. Tijdens de warme overdracht worden de overdrachtsformulieren toegelicht. Er wordt een aantal keer per jaar een evaluatiegesprek gevoerd met scholen over de doorgaande leerlijn. Hiervoor wordt op alle locaties gekeken hoe het VVE wordt vormgegeven in de praktijk en hoe deze op elkaar te kunnen aansluiten naar behoeften van het kind. Op deze wijze wordt er continue gewerkt aan een doorgaande leerlijn.

6.2 Ouderbetrokkenheid

Naast de oudergesprekken die na elke observatie of toetsing worden gevoerd, wordt er veel waarde aan gehecht aan de overdracht aan het einde van de ochtend/dag. Tijdens deze momenten wordt o.a. de ontwikkeling van het kind besproken en gekeken hoe er gezamenlijk kan worden ingespeeld op de behoeften van het kind. Er is naast de vastgestelde gesprekken, altijd een mogelijkheid tot een vrijblijvend gesprek. Daarnaast worden er jaarlijks een aantal ouderavonden verzorgd met thema's omtrent de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Om ouders te betrekken bij de taalontwikkeling wordt er de zogeheten Leesklik meegegeven. Dit is een boekje en educatieve activiteiten waar ouders thuis mee aan de slag kunnen. Het prentenboek staat tevens op de groepen in dezelfde periode centraal. Ook is er een mogelijkheid om als ouder deel te nemen aan uitjes en randactiviteiten zoals de jaarlijkse opa en oma-dag.

7. Observeren en signaleren

Wij volgen het gedrag van het kind, zowel individueel als in de groep, alle kinderen van 0 – 12 jaar. Hierdoor kunnen wij ons pedagogisch handelen afstemmen op de eigenheid van het kind en het functioneren van de groep én kunnen wij bijzonderheden in gedrag tijdig signaleren. Als een ouder behoefte heeft aan een gesprek met de Pedagogisch medewerker, kan dat op verzoek altijd.

7.1 Kindvolgsysteem (Piramide)

Het kindvolgsysteem van O&Ki wordt gebruikt voor de kinderen die worden opgevangen in ons kinderdagverblijf. Drie maal worden de kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar geobserveerd waarbij deze de observatie tevens worden gedocumenteerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van standaard formulieren. Na iedere observatie volgt een oudergesprek waarin de ouder op de hoogte wordt gesteld van de bevindingen van de pedagogisch medewerker.

7.1.1. Mentorschap

Aan ieder kind wordt een mentor toegewezen. De mentor is een pedagogisch medewerker die werkt op de groep van het kind. De mentor is het aanspreekpunt voor de ouders om de ontwikkeling en het welbevinden van het kind te bespreken. In de buitenschoolse opvang is de mentor ook het aanspreekpunt voor het kind. Een ander verschil tussen dagopvang en buitenschoolse opvang is dat in de dagopvang de mentor verplicht is periodiek de ontwikkeling en welbevinden van het kind met de ouders te bespreken. In de buitenschoolse opvang hoeft dat alleen als dat gewenst is.

Een mentor aanwijzen

Om de ontwikkeling van het kind te kunnen volgen, moet de mentor het kind echt kennen. Daarom is de mentor direct betrokken bij de opvang en ontwikkeling van het kind. De mentor is één van de pedagogisch medewerkers van de groep waarin het kind geplaatst is. De ouders worden tijdens een intake gesprek op de hoogte gebracht wie de mentor van hun kind is. Eventueel vervult de mentor ook een rol in het contact met andere professionals (met toestemming van de ouders).

Individuele behoeftes van het kind

Door het volgen van de ontwikkeling van het kind sluiten pedagogisch medewerkers aan op de individuele behoeftes van een kind. Tevens kan er door overleg met ouders worden afgestemd hoe aan wensen en behoeftes van het kind tegemoet kan worden gekomen.

De combinatie van ontwikkelingsgericht werken en de inzet van een mentor maakt dat belangrijke ontwikkelstappen en mogelijke achterstanden, worden gevolgd en indien nodig tijdig gesignaleerd.

De mentor is ook diegene die, met toestemming van de ouder, de overdracht van kennis over de ontwikkeling van het kind aan het basisonderwijs en buitenschoolse opvang overdraagt.

7.2 Signalering van knelpunten in de ontwikkeling

De pedagogisch medewerkers hebben een signalerende rol, ten aanzien van de ontwikkeling van het kind. Immers, ook al blijven de ouders de verantwoordelijke voor de opvoeding, de pedagogisch medewerkers hebben gedurende één of meer dagdelen per week, de zorg voor het kind.

Roept de ontwikkeling van het kind in groepsverband of individueel vragen op, dan wordt dit na observaties, informatieoverdracht en overleg met collega's, met de ouders besproken. Eventuele ontwikkelingsachterstanden, vermoeden van hoogbegaafdheid of stoornissen, worden op deze manier tijdig gesignaleerd. Vroegtijdige onderkenning van stagnaties, of juist het ver vooruit lopen in de ontwikkeling, is met name van belang, omdat daardoor een achterstand in de motorische, verstandelijke en/of sociaal-emotionele ontwikkeling voorkomen kan worden.

In de gemeente AA-en Hunze wordt gebruik gemaakt van de methode Vroeg Erbij.

Vroeg Erbij is opvoedhulp voor jonge kinderen, hun ouders en de professionals die hen begeleiden. Kinderen die op een of andere manier wat extra zorg nodig hebben, moeten zo snel mogelijk geholpen worden zodat ze geen achterstand ontwikkelen. Daarom is een team van professionals vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) / Icare JGZ en Yorneo actief aanwezig op voorschoolse en naschoolse voorzieningen. Vroeg erbij kan bijvoorbeeld ingezet worden als er vragen, twijfels en/of zorgen zijn bij de ouders of de leidster bij de ontwikkeling (spraak, taal, motorisch), opvoeding en het gedrag van jonge kinderen. Samen met de professionals wordt gewerkt

aan een positief opvoed- en opgroei-klimaat voor jonge kinderen. Ook ouders maken deel uit van deze samenwerking, omdat ouders hun kind het beste kennen en het beste met hun kind voor hebben. Bij O&Ki overleggen wij eerst met de ouders alvorens het Vroeg Erbij traject op te starten.

8. Dagindeling, ruimte, groepen & personeelsinzet

De visie en uitgangspunten van O&Ki zijn herkenbaar in de praktijk, zowel in de manier van omgaan met kinderen, ouders en collega's als in de verdeling van activiteiten over de dag en de inrichting van de binnen- en buitenruimtes.

8.1 Dagindeling

Dagritme en activiteiten

Een duidelijke dagindeling en vaste rituelen geven de kinderen houvast en vertrouwen. De dagindeling sluit aan op de persoonlijke behoefte van kinderen om te eten, te slapen en te spelen. Het dagritme is afgestemd op de leeftijd van de kinderen en is dus verschillend voor baby's, peuters en oudere kinderen. Met rituelen (zie het werkplan) markeren we bepaalde momenten. Dat verschilt per groep en soms zelfs per kind.

Eten en drinken

Kinderen zijn volop in de groei. Daarom geven we bewust aandacht aan het eten en drinken. O&Ki zorgt ervoor dat het eten en drinken gezond en lekker is en dat het gezellig is aan tafel. Eten en drinken gebeurt op vastgestelde momenten, dat helpt de kinderen om een gezond eetpatroon op te bouwen. Ook blijft er zo tijd over om andere leuke dingen te doen. In de keuze van wat er op tafel komt volgt O&Ki de actuele richtlijnen van het Voedingscentrum.¹ Dat betekent dat we zorgen voor variatie en erop letten dat er weinig vet, zout en suiker of vervangers daarvan in de producten zitten. Als er iets te vieren is kijken we soms van deze richtlijnen af.

Buiten spelen of naar de speelruimte

Alle kinderen gaan dagelijks naar buiten of naar de speelruimte, wat voor weer het ook is. Daar kunnen ze rennen, klauteren, glijden, springen, lawaai maken of zich verstoppen. Elke leeftijd vraagt om een eigen inrichting van de buitenruimte. Voor de kleineren is er aandacht voor veilig ontdekken en het verkennen van de eigen grenzen, de groteren hebben meer uitdaging nodig. De buitenruimte is vol variatie. Er zijn hoogteverschillen, kronkelpaadjes, verstophoekjes en natuurlijke elementen. Er zijn ook mogelijkheden voor fantasiespel met lappen, doeken en knijpers. Kortom, er is van alles te ontdekken en te beleven. De speelruimte is uitdagend ingericht voor alle leeftijdsgroepen.

8.2 Ruimte

Een goede omgeving sluit aan op de mogelijkheden en interesses van het kind. Zij biedt enerzijds rust en veiligheid, maar is anderzijds uitdagend en prikkelt de nieuwsgierigheid en creativiteit van kinderen. De inrichting nodigt uit tot spelen in je eentje of met anderen. Wij besteden daarom veel zorg aan de indeling en inrichting van onze vestiging en de buitenruimte.

Ons gebouw heeft royaal daglicht, is rustig van vorm en kleur en sfeervol/huiselijk ingericht.

Doorkijkjes naar buiten richten de blik van het kind op een wereld die groter is dan de groepsruimte. Er is veel aandacht voor de akoestiek en de ventilatie. Alle materialen staan uitnodigend voor het kind op ooghoogte, zodat de kinderen makkelijk zelf kunnen kiezen wat ze gaan doen. Er is veel speelgoed dat op meerdere manieren gebruikt kan worden om de fantasie van het kind te stimuleren.

Niet al het speelmateriaal komt uit de winkel of is als speelgoed ontworpen. Pollepels, eierdozen, lege melkpakken, lappen of stukken hout kunnen op iedere leeftijd aanleiding zijn tot fantasierijk spel.

8.3 Groepen

Wij werken met verschillende leeftijdsgroepen, 1 dagopvang babygroep, 1 dagopvang peutergroep, 1 peuterspeelgroep en 3 buitenschoolse opvanggroepen. Kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen naar hun eigen mogelijkheden en binnen hun eigen tempo. Het kind kan zich dan aansluiten bij kinderen die in een zelfde ontwikkelingsfase verkeren.

Aantal kinderen per leeftijdsgroep

Baby-Dreumesgroep	maximaal 12 kinderen	0 tot 24 maanden
Peutergroep	maximaal 12 kinderen	24 maanden tot 4 jaar
Peuterspeelgroep	maximaal 12 kinderen	24 maanden tot 4 jaar
Mini BSO	maximaal 10 kinderen	4 t/m 5 jaar (groep 1)
BSO	maximaal 30 kinderen	5 t/m 8 jaar (groep 1 t/m 4)
Sport BSO	maximaal 22 kinderen	9 t/m 12 jaar (groep 5 t/m 8)

Wat betreft groeps grootte en de personele bezetting volgen we de landelijk gestelde richtlijnen welke gezond zijn voor kind en medewerker. Wij maken gebruik van 1ratio.nl voor het opstellen van de dagplannen en bezetting.

8.3.1. Stamgroepen (=voor BSO basisgroepen)

Elk kind wordt geplaatst in een eigen groep, de stamgroep, maar de kinderen mogen ook spelen op andere groepen of op de speelgang. In de stamgroep worden de kinderen verzorgd, wordt er geslapen en wordt er gegeten. Vanuit de stamgroep worden activiteiten met de kinderen ondernomen. Soms blijven de pedagogisch medewerkers met de kinderen in de stamgroep, soms gaan ze ergens anders heen en soms worden de deuren tussen de verschillende groepen letterlijk opengezet en kunnen de kinderen bij elkaar spelen, of deelnemen aan een activiteit. Hierdoor leren de kinderen andere kinderen en pedagogisch medewerkers kennen en wordt er optimaal gebruik gemaakt van het gebouw met al haar mogelijkheden, middelen en materialen.

8.3.2 Peutergroepen samen

Iedere middag vanaf 12:00, worden vaak de deuren open gezet tussen peutergroepen. De peuters "spelen" dan samen. We richten dan allerlei hoekjes in zodat de kinderen zelf kunnen kiezen wat ze willen gaan doen. Zo hebben we de leeshoek, de knutselhoek maar vrijspelen mag en kan natuurlijk ook. De kinderen houden hun vaste leidster en stamgroep maar kunnen aan het einde van de dag lekker even hun eigen gang gaan. De allerjongste peuters blijven bij hun eigen leidster en ondernemen of op de stamgroep een activiteit, of op de speelgang of gaan bij mooi weer heerlijk nog even naar buiten. Het aantal samenspelende kinderen op de bovenverdieping is nooit meer dan 16.

8.4 Personeelsinzet

Om te voorkomen dat kinderen en hun ouders met teveel pedagogisch medewerkers te maken krijgen zal O&Ki ernaar streven om niet meer dan 3 vaste pedagogisch medewerkers per groep aan te stellen. Op de dagen waarop het kind aanwezig is, is dus 1 van de 3 pedagogisch medewerkers werkzaam. Daarnaast zullen per groep maximaal 2 stageplaatsen ingevuld worden. Voor kinderen van 0 tot 2 jaar is het aantal vaste gezichten nooit meer dan 2.

De pedagogische medewerkers bij O&Ki moeten zorgen voor een veilige, vertrouwde, geborgen en rustige sfeer waarin kinderen zich thuis voelen. Binnen O&Ki zal alleen gewerkt gaan worden met gediplomeerde pedagogisch medewerkers. Uitgezonderd de stageplaatsen en groepsassistenten die boventallig op een groep ingezet worden. De kwaliteit van de medewerkers zal op peil gehouden worden door:

- het houden van jaarlijkse functioneringsgesprekken
- het verspreiden van vakliteratuur
- de mogelijkheid voor pedagogisch medewerkers creëren om cursussen en thema-avonden te volgen
- gestructureerde overlegvormen zoals werkbesprekingen en teambesprekingen
- coachen door pedagogisch coach/ pedagogisch beleidsmedewerker

8.5 Pedagogisch beleidsmedewerker

De Pedagogisch beleidsmedewerker(s) dragen bij aan de kwaliteit van de opvang en hebben twee belangrijke taken. Ze houden zich enerzijds bezig met de ontwikkeling en invoering van het pedagogisch beleid. Anderzijds coachen ze pedagogisch medewerkers bij hun werkzaamheden. Kinderopvangorganisaties kunnen kiezen voor twee aparte functies, of voor één functie waarin de medewerker beide rollen vervult. Bij O&Ki hebben wij gekozen voor 1 medewerker die beide functies bekleedt. De pedagogisch beleidsmedewerker wordt in haar coachende taken ondersteund door 3 groepscoaches (babycoach, peutercoach en BSO coach).

Pedagogisch beleid

De pedagogisch beleidsmedewerker ontwikkelt het pedagogisch beleid. Het pedagogisch beleid kan breder zijn dan alleen het pedagogisch beleidsplan, het kan al het beleid omvatten dat raakt aan de pedagogische praktijk. Daarnaast kan de pedagogisch beleidsmedewerker een taak hebben bij het bewaken en invoeren van pedagogische beleidsvoornemens, zodat iedere medewerker werkt volgens dezelfde pedagogische visie.

Coaching

Naast het ontwikkelen van het pedagogisch beleid, zorgt de pedagogisch beleidsmedewerker als coach voor het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de werkzaamheden en professionele

ontwikkeling van de pedagogisch medewerkers. Een coach begeleidt en traint de medewerker(s) bij de dagelijkse praktijkwerkzaamheden. Iedere pedagogisch medewerker ontvangt jaarlijks coaching, ook pedagogisch medewerkers met flexibele inzet.

8.6 Vier ogen principe in de praktijk

Een beroepskracht is, buiten de inlooptijden, nooit alleen aanwezig bij O&Ki kindercentrum, wanneer er slechts 1 PM-er nodig is. Er is dan altijd een groepsassistent of stafmedewerker aanwezig bij O&Ki. Op die manier voldoen wij ten alle tijden aan het 4 ogen principe. Al deze medewerkers zijn net als de PM-er in het bezit van een VOG¹.

Breng en haal momenten tijdens de 3 uursregeling.

3 uur per dag alleen staan bij brengen en halen en pauzetijden, is bij regelgeving geregeld. In de praktijk worden de kinderen van verschillende groepen enige tijd samen in de hal of de babygroep opgevangen door één pedagogisch medewerker (het vroege begin, 07:00 - 08:00 uur). Wij sluiten altijd met minimaal 2 medewerkers af (veiligheid van de medewerkers is ook belangrijk). Dus bij O&Ki is de tijd dat een medewerker alleen bij O&Ki aanwezig is nooit meer dan 1 uur.

Tijdens het inlooppuur en bij haal- en brengmomenten van activiteiten is een pedagogisch medewerker hooguit een half uur tot een uur alleen op de groep/gang tot de 2e collega (weer) aanwezig is: tijdens deze drukke 'verkeersuren' is er een voortdurende inloop door ouders, zijn tussendeuren tussen de groepen open en hebben alle groepen deuren en ramen zowel naar de gang/hal als naar buiten (dus niet beplakt met posters, berichten voor ouders e.d.). Het onvoorspelbare karakter van de haal en brengsituaties (je weet niet exact wanneer een ouder binnen- of langsloopt en hoeveel tegelijk etc.) verkleint het risico dat iemand zich onbespied of niet gecontroleerd zou kunnen voelen.

8.7 Stagebeleid

Naast het team van gediplomeerde pedagogisch medewerkers heeft O&ki kindercentrum ook stagiaires op de groep. Deze stagiaires maken deel uit van het team en worden begeleid door gediplomeerde medewerkers; de stagebegeleiders (PBL). O&ki kindercentrum profileert zich als een professioneel en deskundig leerbedrijf voor leerlingen, die de opleiding tot pedagogisch medewerker (pm) volgen en tegelijkertijd als potentieel werkgever. Tevens blijft O&ki kindercentrum op de hoogte van de ontwikkelingen binnen het vakgebied en het hierop afgestemde scholingsbeleid en kan zij hierop haar eigen beleid eventueel bijstellen. O&ki kindercentrum draagt als kinderopvangorganisatie de zorg voor kwalitatief goed geschoold personeel en hecht daarbij belang aan deskundige begeleiding van de beroepspraktijk.

Een stagiaire is een lerende en eventueel toekomstig werknemer waarin geïnvesteerd moet worden. Het verlenen van een stageplaats is investeren op de lange termijn. O&ki kindercentrum laat zien dat het vak van pm een leuk en interessant beroep is.

Iedere stagiaire komt eerst langs voor een kennismakingsgesprek. We willen er zeker van zijn dat de stagiaire past in ons team. Voor aanvang van de stage wordt een stage-overeenkomst gesloten. Iedere stagiaire dient voor aanvang van de stage een actuele Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aan te kunnen tonen. Stagiaires worden ingezet als een aanvulling op de beroepsleidsters, en worden dus niet als vervanging ingezet. Over het algemeen eindigt de stage na de periode zoals in de stageovereenkomst is afgesproken. Een stage zal verlengd worden als de doelen niet zijn bereikt. Alle stagiaires worden ingezet conform de voorwaarden van de CAO Kinderopvang.

O&ki kindercentrum werkt met de volgende stagiaires:

- Pedagogisch medewerker niveau 3
- Pedagogisch medewerker niveau 4
- Pabo
- Pedagogiek (HBO/WO)
- Logopedie

Afspraken met betrekking tot omgang, verantwoordelijkheden en betrokkenheid

- Omgang: De stagiaire heeft een gelijkwaardige omgang met collega's. In de eerste weken stelt de stagiaire zich persoonlijk voor aan ouders en collega's. Tevens hangt hij/zij bij de deur

---

¹ VOG= Verklaring omtrent gedrag die is afgegeven na 1 maart 2013

van de groep een foto met tekst waarin hij/zij zichzelf voorstelt, dit wordt ook geplaatst op de website.

- **Beroepsgeheim:** Voor afspraken omtrent gedragsregels kan de stagiaire de beroepscode raadplegen. Als de stagiaire voor schoolopdrachten gebruik wil maken van foto's of namen van kinderen, dient de stagiaire hiervoor, toestemming aan de ouders te vragen. Er mag in schoolopdrachten vrij met fictieve namen worden gewerkt.
- **Verantwoordelijkheid:** Om ook echt iets te kunnen leren, krijgt de stagiaire de nodige verantwoordelijkheden, met daarbij de ruimte voor het stellen van vragen en het uitvoeren van taken.
- **Betrokkenheid:** De stagiaire wordt betrokken bij het team. De stagiaire is niet aanwezig tijdens het teamoverleg, tenzij dit vanuit de opleiding voor het maken van een opdracht nodig is. Wel wordt de stagiaire door de PBL op de hoogte gehouden van relevante informatie besproken tijdens teamoverleggen. De PBL houdt bij het overdragen van deze informatie rekening met de wet op de privacy.
- **Oudercontacten:** De schriftelijke overdracht, observaties en het voeren van oudergesprekken worden niet door de stagiaire gedaan. Wanneer dit voor een opdracht vanuit de opleiding wordt vereist, zullen deze werkzaamheden i.o.m. en onder toezicht en begeleiding van de PBL worden uitgevoerd. Voorafgaand wordt er toestemming aan de desbetreffende ouders gevraagd. Telefonische contacten mogen alleen door de stagiaire worden gevoerd indien er vooraf toestemming is gegeven door de PBL.
- **Uitstapjes met kinderen:** Tijdens uitstapjes met kinderen wordt de stagiaire als boventallig ingezet.

Verwachtingen en taken van een stagiaire:

- Wij hanteren een proeftijd van 1 maand, mocht blijken dat een stagiaire niet goed functioneert of niet aansluit bij Op O&ki kindercentrum, dan zullen wij binnen deze maand de overeenkomst beëindigen.
- In de eerste week neemt de stagiaire alle beleidsstukken en informatie van de opvang door. Hiervan wordt een verslag gemaakt. Ze zullen dan nog niet met de kinderen werken.
- Een stagiaire zal het hele jaar op dezelfde dagen/tijden stagelopen.
- De stagiaire draait mee in het dagelijks ritme van het kinderdagverblijf en voert voldoende werkzaamheden uit. Dit moet uiteraard aansluiten bij het opleidingsniveau.
- De stagiaire heeft nog geen verantwoordelijkheden voor de kinderen, uiteraard wel over haar eigen leerproces.
- De stagiaire mag nooit alleen op de groep staan. Niet alleen openen en sluiten. Geen telefoon aannemen en geen medicijnen toedienen of temperaturen. De stagiaire staat altijd onder toezicht van een pedagogisch medewerker.
- Er wordt van de stagiaire verwacht dat deze veilig, hygiënisch en ergonomisch werkt

8.8 De inzet van groepsassistenten en stagiairs

De pedagogisch medewerkers worden wanneer nodig bij O&Ki ondersteund door groepsassistenten. Groepsassistenten worden ingezet wanneer er slechts 1 PM-er nodig is op een groep. Op die manier kan de PM-er naast alleen verzorgende taken ook echt kwalitatieve aandacht besteden aan de kinderen. De groepsassistent, bereid de activiteiten voor, zorgt voor de voeding en ondersteunt de PM-er waar nodig. De PM-er blijft eindverantwoordelijk voor het welzijn van de kinderen.

Stagiairs worden alleen boventallig toegevoegd aan de groep. Net als de groepsassistent ondersteunt zij de PM-er.

9. Contact met ouders

De zorg voor de kinderen moet goed met de ouders afgestemd worden. Dit vinden wij bij O&Ki erg belangrijk.

9.1 Inloop

Alle kinderen kunnen worden gebracht tussen 07:00 en 09:00, dit noemen wij inloop. U kunt dan bijpraten met de groepsleidster. Vanaf 09:00 begint het dagprogramma, daarom is het fijn als alle kinderen er dan zijn.

Kinderen die alleen de ochtend komen kunnen opgehaald worden tussen 12:00 en 13:30 uur. Ook kinderen die alleen de middag komen kunnen het beste in die tijd gebracht worden. Het ophalen kan vanaf 16:30 gebeuren. Dan is er ook weer een mogelijkheid om even de dag door te spreken.

9.2 Groepverslag of dagschriftje

Alle kinderen tot 1 jaar krijgen een dagschriftje. Hierin worden de bijzonderheden en belevenissen opgeschreven. Mochten er bijzonderheden thuis zijn, dan kunt u zelf iets opschrijven in het schriftje zodat de leidsters het kunnen lezen.

De ouders van de peuters krijgen aan het einde van de ochtend en middag van de pedagogisch medewerker te horen wat het kind die dag allemaal heeft gedaan/beleefd. De pedagogisch medewerker betreft het kind in het gesprek om de kinderen terug te laten denken aan wat ze allemaal hebben gedaan die dag.

9.3 Ouderportaal/Ouderapp

Via het ouderportaal kan een ouder in het Digidagboek zien hoe zijn kind de dag heeft doorgebracht. De ouder kan via het ouderportaal ook aangeven welke bijzonderheden er zijn. De leidster wordt op dit bericht geattendeerd door middel van een notificatie. Een ouder kan via het ouderportaal verstuurd facturen inzien. Tevens kan de ouder zijn gegevens bij het kinderdagverblijf inzien en hier veranderingen in aanbrengen. Op de centrale administratie kunnen de aangevraagde veranderingen "met een druk op de knop" geaccepteerd worden. De ouder kan op het ouderportaal ook een aanvraag doen voor extra dagen of ruilingen.

Communicatie met ouders en verzorgers is belangrijk in de kinderopvang. Ouders zijn opgegroeid met sociale media en smartphones. Ze willen snel, direct communiceren en overal toegang hebben tot informatie over hun kind. Vandaar dat naast het ouderportaal de ouderapp beschikbaar is. Contact met de pedagogisch medewerkers van O&Ki kindercentrum is op die manier altijd binnen handbereik.

9.4 Informatiebord

In de gang bij de centrale ingang hangt een informatiebord. Hierop staat vermeld welke leidsters op de groep aanwezig zijn, welke mededelingen er zijn en welk thema we hebben. Daarnaast zal er altijd een kopie van de nieuwsbrief hangen.

9.5 Website

O&Ki heeft een website, www.oenki.nl

9.6 Nieuwsbrief

O&Ki zal een keer in de maand een nieuwsbrief mailen aan de ouders. Aanvullend op de nieuwsbrief wordt de nieuwsflits uitgegeven.

9.7 Oudergesprekken

Op verzoek kunnen ouders ten alle tijden een oudergesprek aanvragen. Op de peutergroepen vinden observaties plaats die ook besproken worden met de ouders, zie hoofdstuk 7.1.

9.8 Oudercommissie

O&Ki vindt het heel belangrijk dat ouders actief betrokken zijn bij het beleid van ons kindercentrum. Daarom hechten wij veel waarde aan actieve oudercommissies. De Wet Kinderopvang bepaalt dat ieder bedrijf dat de CAO kinderopvang hanteert, verplicht is een oudercommissie te installeren. O&Ki beschikt voor elke locatie over een oudercommissie (Kinderopvang, Mini BSO, Jong BSO, Sport BSO). De oudercommissies hebben een signalerende functie op de dagelijkse gang van zaken van ons

kindercentrum. Tevens hebben de oudercommissies inspraak op het pedagogisch beleidsplan. Elke maand komen alle oudercommissies bijeen om vanuit deze vorm van samenwerking ouders te vertegenwoordigen en zich bezig te houden met de ontwikkelingen in en of rond O&Ki. Verder zullen de oudercommissies een aantal activiteiten begeleiden/ondersteunen zoals: vieringen, ouderavonden, uitstapje.

Lijkt het je leuk om ook deel te nemen aan één van de oudercommissies,geef je dan op per email: oudercommissie@oenki.nl.

10. Klachtenregeling

Het kan voorkomen dat iets niet naar uw wens is verlopen. Daarom heeft O&Ki een klachtenprocedure opgesteld. Zie voor meer informatie ons klachtenprotocol.

Pedagogisch werkplan kinderdagverblijf

1. Algemene werkwijze en verzorging O&Ki

Kinderdagopvang

Vanaf drie maanden zwangerschap kunnen ouders hun baby bij O&Ki inschrijven en als het kind negen weken oud is, is hij of zij welkom bij O&Ki.

De leiding bestaat iedere dag uit een vast team van pedagogisch medewerkers, die gekwalificeerd zijn volgens de CAO kinderopvang. Zij ondernemen leuke dingen met de groep als geheel, maar bouwen ook met ieder kind een eigen relatie op. Onze medewerkers houden rekening met de individuele wensen en behoeften van ieder kind.

O&Ki wil kinderen de kans geven om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen op sociaal, lichamelijk en emotioneel gebied. Daarom hebben we de inrichting, zowel binnen als buiten, daarop afgestemd. Veilig en hygiënisch, maar ook uitdagend en afwisselend. Zo maken jonge kinderen een goede start om op te groeien tot gelukkige, krachtige en sociaal vaardige mensen.

Baby's bij O&Ki

Kinderen van nul tot ongeveer anderhalf jaar zijn kwetsbaar, daarom gaan we heel bewust met hen om. Enerzijds krijgen ze veel persoonlijke aandacht en anderzijds de vrijheid om te bewegen en te ontdekken.

Voeden en verschonen zijn uitgelezen momenten voor exclusieve, persoonlijke aandacht. Baby's kunnen daar enorm van genieten. De medewerkers praten veel met ze, vertellen steeds wat ze gaan doen en benoemen wat het kind ziet. Ze zorgen dat de handelingen fysiek prettig aanvoelen en volgen het tempo van het kind. Ze kijken ook heel gericht waar een baby mee bezig is, wat hij daarbij nodig heeft en hoe hij zich ontwikkelt. Ieder kind heeft vaste verzorgers met wie het een veilige band kan opbouwen.

Baby's hebben beweging nodig om zich te ontwikkelen. Bij ons krijgen ze de ruimte om hun eigen wereld en mogelijkheden te verkennen. Op de vloer is van alles te ontdekken en beleven. De medewerkers zorgen voor wisselend speelgoed en zetten het uitnodigend neer zodat het de kinderen stimuleert en uitdaagt. Ze houden daarbij oogcontact, praten zacht, moedigen hen zo nodig aan en benoemen wat ze onderzoeken. Zo weet de baby dat hij op hun aanwezigheid kan vertrouwen. En leert hij zelfstandig bezig te zijn, te experimenteren en moeilijkheden te overwinnen.

Regelmatig gaan we met de baby's naar buiten. Onze vestiging heeft een schaduwrijke buitenplek, en buitenbedjes zodat de kinderen buiten kunnen slapen. De kwaliteit van de lucht is er bijna altijd beter dan binnen. In de buitenlucht bouwen baby's ook meer vitamine D op, wat goed is voor hun weerstand.

1.1 De interactie tussen de pedagogisch medewerker en het kind

Ieder moment waarop wij in contact zijn met de kinderen, is een pedagogisch moment. De pedagogisch medewerker is in die zin een 'levend pedagogisch middel'.

In onze omgang met de kinderen, handelen wij volgens de principes van Thomas Gordon. Wij gaan er vanuit, dat een kind niet stout is omdat hij stout wil zijn, maar dat hij iets 'stouts' doet of zegt, om aan een behoefte te voldoen (zoals behoefte aan aandacht, of duidelijkheid, of vriendschap).

Als een kind iets doet wat wij niet goed vinden, dan keuren wij het gedrag, de handeling van het kind af, maar niet het kind zelf. Wij geven ik-boodschappen af en zeggen wat we wél verwachten van een kind en niet alleen wat niet mag. Bijvoorbeeld: 'hou je goed vast' in plaats van 'val niet'. Ook leggen wij uit waarom wij gedrag wel of niet goedkeuren.

Hieronder volgt, in alfabetische volgorde, een opsomming van onderwerpen, die gedurende een dag op het kinderdagverblijf aan de orde komen en direct te maken hebben met de interactie tussen de pedagogisch medewerker en het kind.

Basishouding van de pedagogisch medewerker

- Wij stralen plezier en enthousiasme uit.
- Wij nemen de kinderen serieus.
- Wij werken gestructureerd.
- Wij spreken de kinderen aan op hun gedrag op een manier, die past bij hun leeftijd.
- Wij streven ernaar, dat de kinderen het naar hun zin hebben, zich geborgen voelen.
- Wij stellen ons open op voor zowel collega's, kinderen als ouders.
- Wij stralen vertrouwen uit naar de kinderen, ouders en collega's.
- Wij oordelen en veroordelen anderen niet op gedrag, uiterlijk, leeftijd, geloof of geslacht.

Afnemen van extra dagen/dagdelen of ruilen

Wij bieden u de mogelijkheid om extra dagdelen af te nemen. Deze mogelijkheid is aan een aantal voorwaarden gebonden. Een extra dagdeel is mogelijk als er plaats is op de groep en indien de samenstelling van de groep dit toelaat (ter beoordeling aan de leiding). Daarnaast is het wenselijk om een extra dagdeel tijdig aan te vragen (minimaal 24 uur van tevoren). Dagen die niet gebruikt worden kunnen geruild worden voor een andere dag. Ook hiervoor geldt, tijdige melding.

Brengen en halen

Kinderen worden ontvangen op de gezamenlijke speelgroep, de keuken of op de babygroep. Wij vinden het belangrijk, dat de ouders bij binnenkomst even een praatje maken en vertellen hoe het met hun kind gaat en of er nog bijzonderheden zijn. Als er bijzonderheden zijn, dan noteren wij dat op de daglijst.

Wij attenderen de ouders erop, dat afscheid nemen belangrijk is. Dit geeft duidelijkheid naar het kind toe. De pedagogisch medewerker kan hier een belangrijke rol in spelen. Zeker wanneer het afscheid nemen moeilijk verloopt. Het afscheid moet niet te lang duren. Ouders mogen altijd bellen om te vragen hoe het kind na het afscheid nemen reageerde.

Als de kinderen worden opgehaald, wordt aan de ouders verteld hoe de dag verlopen is, wat hun kind die dag gedaan heeft, met wie en waarmee het gespeeld heeft en of er nog bijzonderheden zijn. Voor de kinderen tot 1 jaar wordt dagelijks in een eigen schriftje bijgehouden wat het kind gedronken heeft, hoeveel het geslapen heeft.

Geborgenheid en veiligheid

Wij bieden geborgenheid en veiligheid, door te zoeken naar wat bij het kind past. Aandacht voor elkaar op een manier die bij het kind past, is hierbij ons uitgangspunt. Dit kan bijvoorbeeld betekenen, dat een kind juist liever niet op schoot wil als het verdriet heeft, maar liever even samen een spelletje doet. Geborgenheid en veiligheid creëren wij ook, door structuur aan te bieden, zoals een team van vaste pedagogisch medewerkers en een vaste dagindeling met de daarbij behorende rituelen.

Voor baby's is rust en regelmaat belangrijk. Daarom wordt het ritme van thuis zoveel mogelijk gevolgd. Onbekende invallers en nieuwe pedagogisch medewerkers en stagiaires, laten wij niet meteen verschonen, de fles geven of de kinderen naar bed brengen. Dit doen wij pas, als de kinderen de ander kennen en vertrouwen.

Wij communiceren letterlijk op het niveau van de kinderen, door veel bij hun op de grond te zitten en door de knieën te gaan, om hen op ooghoogte te benaderen. Wij tonen betrokkenheid bij zowel het kind als de ouders. Ook dit geeft het kind een gevoel van veiligheid.

Gewetensvorming

Zelfstandigheid houdt niet alleen in dingen zelf kunnen doen, minstens even belangrijk is het om zelf te weten wat goed en fout is om te doen. Bij jonge kinderen moet dit geweten nog gevormd worden. De pedagogisch medewerker houdt hiermee rekening door vriendelijk, maar consequent en duidelijk kinderen aan bepaalde regels te houden en uit te leggen waarom deze regels gelden. Het kind leert zo langzamerhand wat wel en niet mag en waarom. Hierbij leggen wij de nadruk op positief gedrag. Negatief gedrag keuren wij af, maar niet het kind zelf. De pedagogisch medewerkers zijn zich constant bewust van hun voorbeeldfunctie. Zij hebben inzicht in de

gewetensontwikkeling van het kind en zullen een kind nooit als “stiekem”, “achterbaks” of “slecht luisterend” bestempelen, terwijl het kind gewoon nog niet anders kan.

Het volgende stukje theorie legt uit waarom: Kinderen van ongeveer tweeënhalf jaar weten al redelijk wat de pedagogisch medewerker niet goed vindt. Zij kunnen zich daar echter alleen nog maar aan houden, als die pedagogisch medewerker daadwerkelijk aanwezig is. Iets wat niet mag in haar aanwezigheid, mag wel als ze er niet is. De regel geldt als het ware niet meer, wanneer de pedagogisch medewerker weg is. Als het kind vervolgens de regel gaat “verinnerlijken”, gaat het zichzelf hardop toespreken “nee, mag niet”, maar het gaat toch eerst nog wel even door met datgene wat niet mag. Hierna komt de fase waarin het kind de “schuld” op iets of iemand anders gaat schuiven. Het kind weet dat het iets gedaan heeft wat niet mag, maar heeft het toch gedaan en dat verwacht het kind, waardoor het niet meer de ware toedracht snapt en een toedracht gaat zoeken, bijvoorbeeld “de hond heeft het koekje gepakt”.

Als kinderen vier jaar zijn, hebben ze meestal wel iets van een innerlijke rem, maar de vorming van het geweten is nog niet voltooid. De pedagogisch medewerker houdt hiermee rekening door vriendelijk, maar consequent en duidelijk kinderen aan bepaalde regels te houden en uit te leggen waarom deze regels gelden.

Keuzes maken

Kiezen is goed, maar dit betekent absoluut geen vrijheid blijheid. Wij willen de kinderen helpen zich te ontwikkelen tot zelfstandige personen, die hun eigen keuzes kunnen maken. Door zelf keuzes te maken, ontwikkelen kinderen een eigen persoonlijkheid met eigen voorkeuren en leren ze om te gaan met hun eigen normen en waarden. Ook leren ze zo verantwoordelijkheid te dragen voor de consequenties van hun eigen keuzes.

Het leren maken van keuzes, begint voor jonge kinderen, door hen in eerste instantie een beperkt aantal keuzemogelijkheden te bieden zoals: “Wil je met de puzzel spelen, of in het poppenhuis”. Hierdoor is voor het kind overzichtelijk wat de mogelijkheden zijn en binnen welk kader. Later wordt de vraagstelling steeds ruimer en algemener en eindigt bij wijze van spreken met ‘wat ga je straks doen’.

Knuffels & Spenen

De kinderen mogen hun eigen knuffel en speen meenemen naar het kinderdagverblijf. Wij leren de kinderen om deze af te geven en in hun bakje/mandje te leggen. Wanneer de kinderen gaan slapen, mogen ze hun knuffel of speen weer even hebben. Soms krijgen de kinderen hun knuffel of speen tussendoor. Zo bieden wij de kinderen veiligheid en geborgenheid en stimuleren wij hen toch ook om op eigen benen te staan.

Motiveren

Wij benaderen de kinderen positief: Zullen we proberen ....?! Wij laten de kinderen zien, vertrouwen in en respect voor hen te hebben. Door beloning en stimulans, proberen wij de kinderen te motiveren iets te doen, of een nieuwe stap in hun ontwikkeling te zetten.

Als wij iets ‘moeilijks’ gaan knutselen, zorgen wij dat wij een voorbeeld klaar hebben. Dit stimuleert. Natuurlijk heeft het kind daarbij altijd de vrijheid om iets op zijn eigen wijze te maken. Als de pedagogisch medewerker alvast met een activiteit begint, motiveert en stimuleert dat en volgen de kinderen, die eerst niet wilden, vaak vanzelf. Door zelf enthousiast te zijn, stimuleren wij de kinderen.

Normen en waarden

Iedereen heeft zijn eigen normen en waarden en brengt deze over. Bewust, maar ook onbewust. Daarom vinden wij het belangrijk, dat de pedagogisch medewerkers zich realiseren wat hun eigen normen en waarden zijn en welke invloed die hebben op hun werk. De voorbeeldfunctie die de pedagogisch medewerkers hebben, is namelijk van ongelooflijk belang en van onschatbare waarde. Ook al blijkt over het algemeen, dat de normen en waarden van collega's in grote lijnen overeenkomen, de kleine verschillen kunnen het soms heel lastig maken. Feedback hierover is daarom belangrijk en maakt dat men op één lijn zit naar de kinderen.

Nieuwe medewerkers gaan uit van de normen en waarden die gehanteerd worden op de groep en dienen zich hieraan aan te passen. De praktische uitvoering van onze normen en waarden staan nader omschreven in diverse regels en is terug te vinden in de basishouding van de pedagogisch

medewerkers. Ook ten opzichte van elkaar, dienen de kinderen de normen en waarden in acht te nemen en leren zij hierin spelenderwijs veel van elkaar.

Soms komen de normen en waarden zoals gehanteerd bij O&Ki, niet overeen met die van ouders. Het is belangrijk hier te allen tijde met ouders over in gesprek te gaan. Soms kan een middenweg gevonden worden, maar de pedagogisch medewerkers zullen nooit iets doen, wat tegen hun eigen normen en waarden of die van O&Ki indruist.

Observaties & 10-minutengesprekken kinderopvang

Zie hoofdstuk 7.1, 7.2 en 9.6 van het pedagogisch beleidsplan.

Ontwikkelingsachterstand en het kinderdagverblijf

Als wij een ontwikkelingsachterstand menen te signaleren, dan bespreken wij dat eerst met onze collega's. Als deze onze zorg herkennen, dan bespreken wij het met de ouders. Afhankelijk van de ernst van de situatie, kan dit zijn tijdens een rustig haal- of brengmoment, of in een apart gesprek. Als de ouders onze zorg delen, dan wordt afhankelijk van de noodzaak, in overleg met hen de hulp ingeroepen van een externe instantie zoals bijvoorbeeld het consultatiebureau, het opvoedbureau, het maatschappelijk werk, of anderszins.

Opvallend (negatief) gedrag

Als een kind negatief gedrag vertoont, observeren wij eerst of het aan de groep ligt, of het alleen op dat moment is, of dat het structureel is. Als een kind bijvoorbeeld veel huilt, dan houden wij eerst bij hoeveel, hoe vaak en wanneer het kind huilt. Op deze wijze ontdekken wij er misschien regelmaat of logica in. Wij maken hierbij geen gebruik van een observatieformulier. Wel schrijven wij op wat ons opvalt en bespreken dat met collega's, vervolgens met de locatiemanager en uiteindelijk met de ouders.

Als een bepaalde aanpak van het kind nodig is, dan bespreken wij dit in een groeps-/werkoverleg en leggen dit schriftelijk vast. Eén lijn hierin is belangrijk, daarom worden ook de ouders ingelicht. Komen wij er, ook samen met de ouders, niet uit, dan wordt, in overleg met de ouders, externe ondersteuning ingeroepen.

Bij bepaald negatief gedrag (bijvoorbeeld bijten, schoppen en slaan) zetten wij het kind even apart in de groep. Wij vertellen de ouders hoe wij met het kind omgaan wanneer het opvallend (negatief) gedrag vertoont, zodat de ouders dit wellicht over kunnen nemen om zo op één lijn te komen.

Privacy

Ook kinderen, hoe klein ze ook zijn, hebben behoefte aan en recht op privacy. Daarom nemen wij te allen tijde de privacy van de kinderen in acht. Kinddossiers worden in een afgesloten kast bewaard. In notulen worden alleen de initialen van de kinderen genoemd. De overdracht naar collega's is niet openbaar voor ouders. Wij verstrekken geen informatie over de kinderen aan derden, tenzij regelgeving ons hiertoe verplicht. Wanneer wij in pedagogisch opzicht een vraag hebben over een kind en wij hebben de behoefte deze vraag voor te leggen aan een deskundige, dan waarborgen wij hierbij altijd de anonimiteit van het kind.

De kinderen hebben het recht af en toe alleen te spelen of alleen te zijn. Wij stellen hen hiertoe in de gelegenheid middels het creëren van hoekjes en tijdens momenten van vrij spel. Vanzelfsprekend dienen wij hierbij ook hun veiligheid te garanderen en houden vanuit dat oogpunt altijd een oogje in het zeil. Wij hebben een apart privacy reglement opgesteld.

Rituelen

Omdat tradities en rituelen van groot belang zijn voor de structuur en herkenbaarheid voor de kinderen, besteden wij daar veel aandacht aan. Rituelen bieden houvast als indeling van de dag, maar ook gedurende het hele jaar. De herhaling geeft de kinderen zekerheid en vertrouwen. Bij het halen en brengen en bij het eten en het naar bed gaan, zijn er vaste handelingen en rituelen (bijv. een liedje zingen voor het eten) zodat de kinderen weten wat er gaat gebeuren.

Stimuleren tot zelfstandigheid

Al van jongs af aan stimuleren wij de kinderen tot zelfstandigheid. Bij jonge kinderen begint dit met kleine dingen zoals zelf uit het flesje drinken, daarna zelf leren eten, daarna met vork en nog later, zelf het brood smeren. Andere voorbeelden zijn zelf leren aan- en uitkleden, handen wassen, opruimen.

Wij laten de kinderen al heel jong kleine opdrachtjes uitvoeren zoals iets pakken of aangeven, of bijvoorbeeld helpen met de bekertjes op te stapelen. Als de kinderen wat groter zijn, geven wij ze een taak met meer verantwoording. Bijvoorbeeld iets naar een andere groep brengen.

Ook het leren voor zichzelf op te komen en zelf problemen op te lossen, hoort bij het stimuleren tot zelfstandigheid.

Straffen en belonen

Als een kind iets goed doet, leuks doet, iets gemaakt heeft, iemand geholpen heeft, belonen wij het kind door positieve aandacht, zoals een compliment, een duim omhoog, een applaus of een knuffel. Door positief gedrag te belonen, wordt het gevoel van veiligheid en geborgenheid vergroot, het zelfvertrouwen gesterkt en de kans op negatief gedrag kleiner. Daarom vinden wij belonen belangrijker dan straffen. Iets doen wat niet mag, heeft over het algemeen te maken met uitproberen, ontdekken, grenzen leren kennen. Zoals Thomas Gordon zegt: Het kind is niet stout, het komt ons alleen niet uit wat hij doet. Wij leggen niet de nadruk op het woord 'straffen', maar benoemen het liever 'bewust worden van regels, normen en waarden'.

Als een kind iets doet wat niet mag, proberen we het de ene keer af te leiden, de andere keer leggen wij uit waarom iets niet mag en vertellen wij wat wél mag. Met name bij kleine kinderen is het belangrijk om een alternatief te bieden. Vaak weten en begrijpen zij nog niet dat iets niet mag. Een eenvoudige uitleg hierover en een alternatief geven dan duidelijkheid.

Hoe wij een kind benaderen, is mede afhankelijk van de leeftijd van het kind. Als een wat ouder kind (vanaf 2 à 2½ jaar) na drie waarschuwingen nog steeds datgene doet wat niet mag, zetten wij het kind even apart. Wij vragen het kind dan om erover na te denken waarom het datgene doet wat niet mag. Over het algemeen duurt zo'n moment maar een paar tellen. Een kind wordt nooit als straf alleen buiten de groep geplaatst.

Om op een eenduidige manier om te kunnen gaan met straffen en belonen, is het belangrijk dat alle regels (omgangsregels, gedragsregels, groepsregels, huisregels) en de daaraan verbonden consequenties, voor alle pedagogisch medewerkers en de kinderen duidelijk zijn. Deze staan daarom beschreven in dit pedagogisch werkplan. Wij passen de consequenties van het overtreden van regels op alle kinderen eenduidig toe. Als wij gewaarschuwd hebben, doen wij vervolgens ook wat wij gezegd hebben.

Verschonen

Wij hanteren vaste verschoonmomenten 's ochtends, tussen de middag en 's middags ná de eet en drinkmomenten. Verder natuurlijk zo vaak als nodig. Als wij de kinderen verschonen, geven wij ze persoonlijke aandacht. Wij zien het verschonen als een belangrijk contactmoment met het kind.

Zelfvertrouwen

Wij helpen het zelfvertrouwen van de kinderen te ontwikkelen, door hen positieve aandacht en complimenten te geven. Wij stimuleren de kinderen om zelf(standig) iets te doen, om iets ten minste te proberen. Wij nemen er genoeg mee, als een kind iets op zijn eigen wijze doet of probeert.

Zindelijkheid

Een belangrijk onderdeel van het zelfredzaam worden, is de zindelijkheidstraining. Afhankelijk van de ontwikkeling, behoefte en rijping van het kind, wordt hieraan, in overleg met de ouders, aandacht besteed. Het is van belang, dat het kind zelf aangeeft er aan toe te zijn. Kinderen moeten niet, mogen wel. Wij maken gebruik van zowel potjes als kinder-wc's.

Wij maken gebruik van stickers of stempels om de kinderen te belonen en te stimuleren en ze net even over de streep te trekken om zindelijk te worden.

1.2 De interactie tussen de kinderen onderling: kinderdagverblijf

De algemene ontwikkeling en het welbevinden van het kind, worden beïnvloed door de groep. Kinderen leren van elkaar en zijn elkaars voorbeeld. In de groep leren kinderen om te gaan met anderen, waardoor zij zichzelf ook weer beter leren kennen. O&Ki benut de groep als pedagogisch middel, om de kinderen te helpen zich te ontwikkelen tot zelfstandige personen en zich zo voor te bereiden op de maatschappij en het sociale leven in die maatschappij.

Hieronder volgt, in alfabetische volgorde, een opsomming van onderwerpen, die gedurende een dag op het kinderdagverblijf aan de orde komen en direct te maken hebben met de interactie tussen de kinderen onderling, in de groep.

Dagprogramma

Wij hanteren een vast dagprogramma, dat zoveel mogelijk aansluit bij de behoeften van de kinderen. Elke groep heeft een eigen dagritme voor eten, spelen, slapen, etc. In hoofdstuk 3 van dit werkplan wordt dit nader toegelicht.

Eten en drinken

De eet-en drink-momenten zijn bij ons zoveel mogelijk gezamenlijk. De kinderen krijgen 'sochtends fruit, tussen de middag brood en 's middags iets kleins, bijvoorbeeld een cracker. De kinderen krijgen op deze momenten ook iets te drinken. Baby's krijgen op hun eigen tijd de fles of het fruithapje. Het eten en drinken wordt volgens de behoefte van het kind aangeboden.

Net zoals bij de normen en waarden blijkt over het algemeen, dat de ideeën van collega's over het eten en drinken, in grote lijnen overeenkomen. Maar, de kleine verschillen kunnen het soms lastig maken. Met name voor de kinderen: Hoort een kind met een vorkje te eten? Moeten de korstjes ook opgegeten worden? Wij werken hierin kindvolgend en hanteren hiervoor geen strikte regels (wel is er een protocol voedsel en hygiëne opgesteld). De kinderen hebben ook ten aanzien van hun eten keuzevrijheid. Wel zorgen wij ervoor, dat er ruim voldoende en voldoende afwisseling in gezonde voeding is. De keuze in minder gezonde voeding is enigszins beperkt. Wij stimuleren de kinderen om gezond en verantwoord te eten en te drinken.

Wij hanteren de volgende afspraken en aandachtspunten rondom de eet- en drinkmomenten:

- vóór het eten wassen wij de handen van onszelf en de kinderen. De grotere kinderen doen dit zelf.
- we zingen eerst voordat we gaan eten/drinken, kinderen krijgen eerst een broodje hartig dan zoet.
- we bieden een vork aan, maar de kinderen mogen ook met hun handen eten.
- we zorgen voor een gezellige sfeer tijdens het eten.
- wanneer een kind iets niet lust, hoeft hij dit niet op te eten/drinken. Wel proberen, niet dwingen.
- Na het eten wassen we de handen en het gezicht van de kinderen.

In hoofdstuk 4 wordt dit onderwerp nader toegelicht.

Groepsactiviteiten

De activiteiten die wij bieden, zijn over het algemeen gericht op kleine groepjes van zo'n vier tot zes kinderen. Activiteiten met de gehele groep organiseren wij op feestelijke momenten zoals een verjaardag, sinterklaas, of bij een ander groot feest. Wij bieden een zo breed mogelijk activiteiten aanbod aan, zodat een kind ook andere interesses leert ontwikkelen. Wij bieden de kinderen zoveel mogelijk variatie aan in activiteiten, maar stellen de kinderen ook in de gelegenheid om veel vrij te spelen.

Leeftijdgenootjes

Kinderen trekken automatisch naar hun leeftijdgenootjes, ze zoeken elkaar op. Wij stellen de kinderen hiertoe in de gelegenheid doordat we werken met horizontale groepen. Ook helpt ons VVE programma (voor - en vroegschoolse educatie programma) hierbij. Voor ons VVE programma verwijzen wij naar het aparte VVE document van Piramide hoofdstuk 6.

Pesten

Op het kinderdagverblijf is nog niet echt sprake van pesten. Gedrag dat wij pestgedrag noemen (afpakken, jennen, slaan, negeren), is eerder een vorm van grenzen ontdekken of onderzoeken hoe

en in hoeverre je je omgeving kunt beïnvloeden. Je zou kunnen zeggen, dat het andere kind eerder als 'proefkonijn' wordt gebruikt, dan dat het de bedoeling is het bewust te pesten. Dit neemt echter niet weg, dat het belangrijk is, dat wij de kinderen wel sturen, wanneer zij zich op een dergelijke wijze gedragen. Ook leggen wij uit dat het voor het andere kind niet leuk is. Tegelijkertijd proberen wij het kind, dat als 'proefkonijn' wordt gebruikt, weerbaar te maken.

Regels

Om samen prettig in een groep te kunnen functioneren, zijn regels nodig. Regels bieden structuur, waardoor de kinderen weten waar ze aan toe zijn, hetgeen een gevoel van veiligheid geeft. Door heldere regels en de voorbeeldfunctie die wij in het navolgen hiervan hebben, leren kinderen het belang kennen van normen en waarden en hoe hiermee om te gaan. Daarnaast leren zij zich aan regels te houden en het waarom van de regels kennen. Vaardigheden, die hen verder helpen op hun weg naar zelfstandigheid. Wij leren de kinderen regels en omgangsvormen zoals:

- eerst opruimen voordat je met iets anders begint
- niet rennen in de groep
- speelgoed is om mee te spelen en niet om mee te gooien (tenzij het hiervoor bedoeld is) of om stuk te maken
- handen wassen voor we aan tafel gaan
- knutselactiviteiten worden aan tafel gedaan
- niet klimmen en klauteren op het meubilair
- niet slaan, vechten, schelden of schreeuwen
- hand voor de mond bij het hoesten of niezen
- geen speelgoed of andere dingen van elkaar afpakken
- je mag elkaar geen pijn doen
- elkaar uit laten praten

Stamgroepen

Elk kind wordt geplaatst in een eigen groep, de 'stamgroep', maar de kinderen mogen ook spelen op andere groepen of op de speelgang. In de stamgroep worden de kinderen verzorgd, wordt er geslapen en wordt er gegeten. Vanuit de stamgroep worden activiteiten met de kinderen ondernomen. Soms blijven de pedagogisch medewerkers met de kinderen in de stamgroep, soms gaan ze ergens anders heen en soms worden de deuren tussen de verschillende groepen letterlijk opengezet en kunnen de kinderen bij elkaar spelen, of deelnemen aan een activiteit. Hierdoor leren de kinderen andere kinderen en pedagogisch medewerkers kennen en wordt er optimaal gebruik gemaakt van het gebouw met al haar mogelijkheden, middelen en materialen.

Stimuleren van contacten

Wij stimuleren de onderlinge contacten tijdens de spel-, eet- en groepsmomenten. Wij proberen de kinderen bij elkaar te betrekken en als ze willen, mogen ze ook op een andere groep spelen. Als een kind weinig contact heeft met andere kinderen, gaan wij eerst met dat ene kind spelen en zorgen wij ervoor dat dit zo uitdagend is, dat de andere kinderen er vanzelf bij komen. Net zoals volwassenen voorkeur hebben voor andere volwassenen, hebben kinderen ook hun voorkeur voor andere kinderen. Wij respecteren dit en dwingen kinderen niet om met andere kinderen te spelen, net zoals wij ze dat ook niet onthouden. Slechts wanneer kinderen een negatieve invloed op elkaar hebben, dan bemoeien wij ons ermee en leiden wij dit in juiste banen. Wij betrekken de oudere kinderen bij de verzorging van de kleintjes door ze bijvoorbeeld iets aan te laten geven, uitleg te geven, of te laten meekijken en helpen.

Vriendschappen

Hoe klein ze ook zijn, veel kinderen hebben een maatje. Vanaf een jaar of drie gaan kinderen automatisch vriendschappen aan. Vóór die tijd is er niet zozeer sprake van vriendschap, maar kan er wel sprake zijn van een hechte band. Het is met name de herkenning en de vertrouwdheid met elkaar, waardoor kinderen naar elkaar toe trekken. Als kinderen elkaar absoluut niet liggen, respecteren wij dit. Wel leren wij ze hiermee om te gaan en ook het andere kind te respecteren.

2. Eerste keer naar O&Ki

Eerste keer naar het Kinderdagverblijf en doorstroom naar andere stamgroepen

De eerste vier à vijf opvangdagen dat uw kind op een vestiging doorbrengt, noemen wij de wenperiode. Uw aanwezigheid of oproepbaarheid is in deze weken van essentieel belang. Om uw kind te laten wennen aan onder meer de nieuwe omgeving, de pedagogisch medewerkers en vreemde geluiden, hanteren wij een wenschema.

Wij verzoeken u vriendelijk in uw eigen planning rekening te houden met de wendagen. Opa's, oma's of een ander vertrouwd persoon zijn ook van harte welkom, indien u zelf niet aanwezig kunt zijn. Voor de wendagen geldt dat deze kunnen plaatsvinden op het moment dat het contract ingaat. De betalingsverplichting gaat in op de eerste dag van de wenperiode. Zie voor meer informatie ons wennen protocol.

Wanneer uw kind doorstroomt van de baby- naar de peutergroep of de peuter- naar de BSO groep zal hij/zij ook even moeten wennen. In overleg met de ouders/verzorgers worden daar enkele momenten voor afgesproken. Het is erg belangrijk dat een kind zich ook op de nieuwe stampgroep, veilig en geborgen voelt. Wij nemen hier de tijd voor en kijken ook echt per kind naar de situatie. Er zijn kinderen die voor hun 2^e levensjaar al heel duidelijk toe zijn aan de uitdaging en activiteiten van de peutergroep. Er zijn ook kinderen die iets meer tijd nodig zijn op de babygroep. Voor doorstroom naar de BSO groep is wennen vaak niet eens nodig. De kinderen zijn door het open deuren beleid zo bekend met de kinderen en de leidster. Het is allemaal al erg vertrouwd en bekend. Dat is erg fijn want de "grote school" met al die nieuwe kinderen en juf/meester is vaak al spannend genoeg.

3. Dagindeling

Dagindeling kinderdagopvang

Iedere groep heeft een duidelijke dagindeling en vaste rituelen, die kinderen heel snel houvast en vertrouwen geven. Deze dagindeling volgt de natuurlijke behoefte van kinderen om te eten, slapen en spelen. Baby's volgen helemaal hun eigen ritme. Voor de andere kinderen varieert de dagindeling per leeftijdsgroep, maar het programma ziet er in grote lijnen als volgt uit:

07.00 Tot 09.15 uur

De ouders komen hun kinderen brengen. Tijd voor koffie, thee en een gesprekje. Hierin wordt door ouders de overdracht gegeven over het kind: hoe is bijvoorbeeld de nacht verlopen? Hoe voelt het kind zich? Waardevolle informatie voor de pedagogisch medewerker. Voor de kinderen bestaat er de mogelijkheid om te ontbijten.

09.15 uur

Sommige groepen bieden op dit moment fruit aan, andere groepen eten een cracker met beleg en geven in de middag fruit. Na dit gezamenlijke moment, waarin de interactie tussen kinderen en medewerkers wordt gestimuleerd, kan het kind uit een activiteit kiezen: knutselen, zingen, puzzelen of voorlezen. Vrij spelen kan, binnen en buiten.

11.30 uur

Na het handen wassen gaan de kinderen samen met de pedagogisch medewerkers lunchen. Er wordt nog wat voorgelezen aan de kinderen of zij mogen zelf nog wat spelen.

12.00 - 13.00 uur

De jongste kinderen gaan slapen. De oudere peuters kunnen meedoen aan de 3+ activiteiten. Voor baby's is dit het moment van extra aandacht en het vrij kunnen ontdekken.

15.00 uur

Tijd voor fruit of een cracker met beleg. Bij elke maaltijd en ook tussendoor wordt er drinken aangeboden, zoals melk, roosvicee of water. Daarna kunnen de kinderen buiten spelen of meedoen met een gezamenlijke activiteit, in de verschillende ruimtes van het kinderdagverblijf of op de eigen groep.

15.30 uur

Ouders kunnen de kinderen vanaf dit tijdstip ophalen en krijgen overdracht van de pedagogisch medewerker over hoe de dag is verlopen. De ontwikkeling van het kind staat hierbij centraal.

16.45 uur

Een moment van rust met een liedje of een boekje. Rond dit tijdstip krijgen de kinderen ook een

soepstengel/cracker/ontbijtkoek aangeboden en iets te drinken. Een rustmoment waarbij de peuters bijvoorbeeld gaan puzzelen of lego bouwen. Daarnaast is er de mogelijkheid dat de kinderen een warme maaltijd krijgen. Hiervoor zullen ze plaatsnemen in de eetkeuken van O&Ki.

18.00 - 18.30 uur

De kinderen zijn aan het spelen (buiten of binnen) totdat ze worden opgehaald.

Baby's

Baby's hebben een eigen slaap- en eetritme en daarom hun eigen dagindeling. Het kinderdagverblijf verzorgt de voeding en verstrekt de luiers. Voor baby's wordt in overleg met de ouders een voedingsschema gehanteerd. Het is ook mogelijk op het kinderdagverblijf borstvoeding te geven. Ook kunnen moeders afgekolfde melk meegeven.

Peuterspeelgroep*

De peuterspeelgroep is iedere ochtend vanaf 08:15 tot 11:45, gedurende de schoolweken. De peuterspeelgroep ochtend indeling is ongeveer als volgt:

8.15 – 11.45 uur Ochtend programma

8.15 Ontvangst, vrij spelen in de hoeken (overdracht ouders)

8.30 Kring, samen beginnen, taal of rekenactiviteit staat centraal

9.00 Knutselen/activiteit /spelen in de hoeken

10.00 Aan tafel (reken)liedje, benoemen lichaamsdelen/kledingstukken/omgeving (kan van alles zijn)

10.05 Fruit eten aan tafel (voorlezen)

10.30 Opruimen, plassen, luiers verschonen

10.50 Buitenspelen/bewegen in de ruimte

11.45 Kinderen worden gehaald

Het peuterprogramma kan verlengd worden tot 14:00, het lunchmoment en het aansluitende moment staan dan ook in het teken van VVE**

* Zowel op de peutergroep als op de peuterspeelgroep wordt volgens deze dagindeling gewerkt. Speelplezier staat ten alle tijden voorop. **Uw kind ontwikkeld het beste wanneer dit op een passende spelenderwijze wordt aangeboden in een veilige en vertrouwde omgeving.

4. Eten en drinken

Op het kinderdagverblijf zorgt O&Ki voor het eten en drinken. Medewerkers en kinderen eten en drinken samen van wat er op tafel staat en we zorgen ervoor dat het eten en drinken gezond, lekker en gezellig is. We stimuleren contact, ook aan tafel. Fantasie en plezier krijgen de ruimte, zolang er maar respect is voor het eten en voor elkaar.

We maken onderscheid tussen echte eet- en drinkmomenten en tussendoor momenten. De kinderen zijn dus niet de hele dag door aan het eten en drinken. Dat is beter voor hun gebit en het helpt kinderen om een gezond eetpatroon op te bouwen. Ook houden we zo tijd over om andere leuke dingen te doen. Zie voor meer informatie over hygiëne en voeding ons protocol voedsel en hygiëne.

Eet- en drinkmomenten

Een eet- en drinkmoment is iets waar kinderen en medewerkers gezamenlijk aan beginnen. Het wordt van tevoren aangekondigd, zodat kinderen zich kunnen voorbereiden en kunnen afronden wat ze op dat moment aan het doen zijn. Op het kinderdagverblijf zijn er twee eet- en drinkmomenten: in de ochtend en rond lunchtijd. Op de buitenschoolse opvang is er maar één, dat is de lunch. Drinken is in principe gekoppeld aan eten, maar water mag altijd.

Een eet- en drinkmoment is dus een gezamenlijke activiteit. Dat betekent niet dat altijd alle kinderen samen aan tafel zitten. Kinderen tot één jaar volgen sowieso hun eigen ritme. Maar ook als er een kind is dat omvalt van de slaap zullen we hem niet dwingen om mee te eten. Hij kan het na het slapen inhalen.

Tussendoor momenten

Dit zijn momenten waarop een kind eet of drinkt, maar de medewerkers niet altijd met alle kinderen aan tafel zitten. Op het kinderdagverblijf is er een tussendoor moment aan het eind van de middag, op de buitenschoolse opvang zijn er twee: één keer 's morgens en één keer 's middags.

Sommige kinderen vinden het fijn om altijd aan tafel te eten, ook als het een klein hapje is. Daarom zit er ook bij een tussen doormoment altijd een medewerker aan tafel en kunnen de kinderen die dat willen gezellig aanschuiven.

Gezonde voeding

O&Ki houdt de actuele richtlijnen aan van het Voedingscentrum. Dat betekent dat de pedagogisch medewerkers zorgen voor variatie: de ene dag is er naast brood ook beschuit met jam, de andere dag zijn er verse plakjes tomaat. We letten erop dat er weinig vet, suiker en zout in de producten zit en we geven de kinderen veel groenten, fruit en brood. Als kinderen vanwege een dieet of geloofsovertuiging speciale voeding nodig hebben zal O&Ki daar rekening mee houden. Speciale producten moeten ouders wel zelf kopen en meebrengen, ze worden niet vergoed.

Op één punt wijken we af van wat het Voedingscentrum adviseert. We hebben namelijk geen light-producten in huis. De suikervervangers die daarin zitten (onder andere sacharine en aspartaam) zijn voor kinderen niet gezond. En als er iets te vieren is, dan wijken we soms ook van deze richtlijnen af.

Baby's

Op het kinderdagverblijf houden we voor baby's in overleg met de ouders een apart voedingsschema aan. Moeders kunnen op het kinderdagverblijf ook borstvoeding geven of afgekolfde melk meegeven.

5. Veiligheid, hygiëne en ziekte

Veiligheid

Ten aanzien van de veiligheid volgt O&Ki de Wet kinderopvang. Deze kent regels voor onder andere:

- het verlenen van eerste hulp en medische zaken;
- brandveiligheid en brandpreventie;
- binnenklimaat en regels bij hoge buitentemperaturen.

De medewerkers kennen deze regels en passen ze toe. Alles over veiligheid staat omschreven in het protocol veiligheid. Op elke locatie is er altijd iemand aanwezig met BHV en iedere medewerker beschikt over het certificaat (kinder)EHBO en Meldcode. Voor de meldcode beschikt iedere medewerker over de Meldcode app. Nieuwe medewerkers worden direct aangemeld voor de cursus (kinder) EHBO.

Hygiëne

Kinderen die worden opgevangen in een groep hebben een grotere kans om een infectieziekte op te lopen dan kinderen die thuis verzorgd worden. Via de andere kinderen komen zij vaker en op jongere leeftijd in contact met ziekteverwekkers. O&Ki neemt diverse maatregelen om verspreiding van infectieziekten tegen te gaan, zoals instructies voor persoonlijke hygiëne van medewerkers en kinderen en extra schoonmaakmaatregelen en/of desinfectie in bijzondere gevallen. Dit alles staat omschreven in de protocollen persoonlijke hygiëne en verschoning & toiletgang .

Luizen

Ter preventie van luizen controleren wij de kinderen met regelmaat en worden materialen zoals verkleedkleding en materialen van stof en met regelmaat gewassen.

Handelswijze bij ziekte, medicijnverstrekking en medisch handelen

In de kinderopvang komen kinderen uit verschillende gezinnen bij elkaar. Dit verhoogt de kans op kinderziekten. Hoe O&Ki hier mee omgaat is te lezen in het ziekte, medicijnen en ongevallen protocol. Raadpleeg altijd uw huisarts als u twijfelt.

Overeenkomst gebruik geneesmiddelen

Als kinderen medicijnen toegediend moeten krijgen, al dan niet op voorschrift van arts of specialist dient ondermeer de overeenkomst 'gebruik geneesmiddelen' door de ouder/ verzorger volledig ingevuld en ondertekend te worden. Daarnaast worden nog de volgende aandachtspunten in acht genomen:

- Aan de betrokken ouder/ verzorger wordt een (kopie van) doktersvoorschrift met betrekking tot verstrekking van een medicijn voor het kind gevraagd.
- Er wordt een kopie van de bijsluiter van het medicijn bewaard.
- Ouders maken afspraken over het toedienen van de medicijnen/ zelfzorgmiddelen.
- Er wordt bijgehouden wanneer de medicijnen/ zelfzorgmiddelen zijn toegediend.
- Wijzigingen (in bv dosering, tijdstippen e.d.) worden op de verklaring ingevuld en de datum wordt aangepast.

6. De fysieke omgeving, zowel binnen als buiten

De inrichting van zowel de binnenruimte als de buitenruimte, is zeer bepalend voor de sfeer, gebruiksvriendelijkheid en het gevoel van geborgenheid en veiligheid voor de kinderen. Een goed ingerichte ruimte nodigt kinderen uit tot spelen, ontdekken en gezellig of rustig samenzijn. Als de omgeving tegemoet komt aan de basisbehoeften van kinderen, komen de meeste kinderen vanzelf tot spelen, leren en het oefenen van vaardigheden die belangrijk zijn voor hun ontwikkeling. O&Ki besteedt daarom ruime aandacht aan de inrichting van de binnen- en buitenruimte.

Hieronder volgt, in alfabetische volgorde, een opsomming van onderwerpen, die met de fysieke omgeving te maken hebben.

Binnenruimte

Elke groep heeft een eigen ruimte met voldoende en verantwoord spel- en ontwikkelingsmateriaal, dat bij de leeftijd van de kinderen past. Bij ons kunnen de kinderen spelen in de centrale speelgang. De kinderen kunnen al naar gelang hun ontwikkeling en belangstelling gebruik maken van de verschillende ruimtes en mogelijkheden die het gebouw te bieden heeft.

Buitenruimte

O&Ki heeft een buitenruimte, grenzend aan het gebouw. De buitenruimte heeft betonnen tegels en enkele speeltoestellen zoals een glijbaan, zandbak, tuimelrek, etc. De speeltoestellen worden jaarlijks gecontroleerd, waardoor deze voldoen aan de eisen van het Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen (alleen voor de speeltoestellen waarvoor dit vereist is).

De buitenruimte nodigt de kinderen uit tot buiten zijn en tot verschillende activiteiten in de verschillende seizoenen.

Slaapruimtes

Wij zorgen ervoor dat de slaapruimtes goed geventileerd worden. In de slaapkamers maken wij gebruik van stapelbedjes. Bovenin slapen de allerkleinsten, onderin de grotere kinderen. De bedjes zijn gecertificeerd en worden jaarlijks gecontroleerd op veiligheid. De slaaptijden van de kinderen worden bijgehouden en opgeschreven tot 1 jaar.

Het naar bed brengen verloopt in een rustige sfeer. Eerst worden de kinderen verschoond, dan gaan ze naar bed, maar niet eerder dan dat wij ze even heerlijk geknuffeld hebben. Wanneer een kind moeilijk in slaap komt, dan gaat de pedagogisch medewerker erbij zitten en streelt, wrijft of zingt het kind in slaap. Zie voor meer informatie ons protocol veilig slapen en wiegendood.

Veiligheid

Fysieke veiligheid is uitermate belangrijk, daarom voldoen onze gebouwen aan alle voor de kinderopvang geldende wet- en regelgeving. Jaarlijks houden wij een ontruimingsoefening, samen met de kinderen. In het kinderdagverblijf maken wij hierbij onder andere gebruik van één of meerdere ontruimingsbedjes. Zie voor meer informatie ons protocol hygiëne/veiligheid in en om de gebouwen.

7. Ons activiteitenaanbod

Wij bieden zowel structureel als incidenteel activiteiten aan. De incidentele activiteiten vinden dagelijks plaats, aangepast aan de kinderen, het moment en de mogelijkheden van die dag.

Hieronder volgt in, in alfabetische volgorde, een overzicht van de activiteiten die wij aanbieden.

Buiten spelen

Wij streven ernaar om dagelijks met de kinderen naar buiten te gaan. Voordat de kinderen buiten gaan spelen, controleren wij het buitenterrein op zwerfafval. Als de kinderen buiten spelen, mogen ze zelf kiezen wat ze willen gaan doen. Daarbij hanteren wij regels als:

- niet met fietsen tegen iemand aan rijden
- geen zand naar elkaar gooien
- niet staan op rijdend materiaal

Feesten

O&Ki organiseert jaarlijks een groot feest. Hierbij worden ook de ouders en de oudercommissie ingeschakeld. Ook worden de gebruikelijke feesten gevierd zoals, pasen, kerst en sinterklaas. Hoe uitbundig iets wordt gevierd, hangt af van de samenstelling van de groep. Zijn er veel kleintjes, dan wordt het wat rustiger gevierd.

Samenwerkingsverbanden

Waar mogelijk, werken wij samen met voorzieningen in de buurt zoals een wijkcentrum, bibliotheek, kinderboerderij.

Thema's

In het kader van het VVE-programma, hebben wij zo'n één maal in de vier tot zes weken een ander thema. Uitgezonderd de zomerperiode, dan duurt een thema doorgaans langer. Soms worden de ouders erbij betrokken en wordt aan hen gevraagd iets van thuis, in het kader van het thema, mee te nemen.

Uitstapjes & Wandelen

Soms vinden er uitstapjes plaats met de kinderen. Eén of twee kinderen worden bijvoorbeeld meegenomen wanneer er boodschappen gedaan worden, of zomaar om een wandeling te maken. Of wij gaan wandelen, dat hangt ook af van het aantal kinderen dat aanwezig is en van hun leeftijd.

Verjaardagen

De verjaardag van ieder kind wordt gevierd. Dit kan samen met de ouders, maar hoeft niet. De groep wordt versierd. Er wordt een verjaardagmuts gemaakt en er worden verjaardagsliedjes gezongen. Er kan door het kind worden getrakteerd, maar liever niet teveel snoep. Voor ideeën over gezonde traktaties kunnen ouders terecht bij de pedagogisch medewerkers. Wanneer ouders niet bij de verjaardag van hun kind aanwezig kunnen zijn, kunnen er op verzoek foto's worden gemaakt.

VVE Piramide

Binnen onze kinderdagverblijven wordt gewerkt met de methode 'Piramide'. Dit is een methode in het kader van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE), waarbij de kinderen ondersteund en gestimuleerd worden, zodat ter voorbereiding op school, hun ontwikkelingskansen vergroot worden. VVE is een handreiking voor de leidsters en een verrijking voor de kinderen. Kinderen leren er spelenderwijs zeer veel door. Vraag om de informatiefolder van het Piramideprogramma aan de leidster of aan de directie.

Peuter- en Peuterspeelgroep (2 tot 4 jaar)

Knutselen, activiteit, spelen in hoeken: Er worden aan de hand van het thema knutselwerkjes voorbereid met een duidelijk doel en een activiteit. Elke groep bevat zogenoemde basishoeken daarnaast is er een hoek deze ingericht volgens thema. Kinderen worden tijdens vrijspel uitgedaagd door de pm-er in de zone van naaste ontwikkeling.

Opbouw thema: Aan de hand van een thema formulier wordt een thema opgebouwd. Elk kind maakt tijdens het thema 2 werkjes en doet 1 keer een activiteit die bij het thema past. Ook worden er per thema 2 liedjes opgezocht (en verwerkt tot liedjesblad voor ouders), 2 boeken, een themakist en wordt er aangegeven wat centraal staat. Bijv.: kleuren, vormen, bepaalde begrippen. Het thema formulier zit in de groepsmap. Bij werkjes is het belangrijk dat er steeds naar de techniek gekeken wordt en dat daar variatie in zit. Een keer knippen, scheuren, plakken, kleuren, vlak werk, maar ook 3 dimensionaal etc. Werken met verf, wasco, potloden, stiften, krijt etc., ook daar wordt mee gevarieerd!

Aan tafel: Als we aan tafel gaan voor het eten, worden spelletjes gedaan met bijvoorbeeld het benoemen van de lichaamsdelen. Door de herhaling, elke dag, leren kinderen het vanzelf. Ook begrippen, op, onder, boven, naast etc. Na het spelletje wordt het liedje eet smakelijk gezongen en daarna mogen alle kinderen eten en drinken. Tijdens het fruit eten wordt er voorgelezen uit een boek. Als kinderen klaar zijn maken ze hun mond schoon met een washand en gaan naar de wc. Kinderen met een luier krijgen een schone luier.

VVE Piramide: Binnen onze kinderdagverblijven wordt gewerkt met de methode Piramide¹. Dit is een methode in het kader van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE), waarbij de kinderen ondersteund en gestimuleerd worden, zodat ter voorbereiding op school, hun ontwikkelingskansen vergroot worden.. VVE is een handreiking voor de leidsters en een verrijking voor de kinderen. Kinderen leren er spelenderwijs zeer veel door. Vraag om de informatiefolder van het Piramideprogramma aan de leidster of aan de directie.

8. Het spelmateriaal dat wij aanbieden

Wij zorgen ervoor voldoende spelmateriaal te hebben, om alle ontwikkelingsgebieden te kunnen stimuleren. Ook houden wij rekening met verschillen en interesses in cultuur, geslacht, leeftijd, etc. Om alle ontwikkelingsgebieden te stimuleren, worden er iedere dag activiteiten aangeboden, die aansluiten op de leeftijd en het niveau van de kinderen. Is een kind aan iets nieuws toe, dan wordt hem dat aangeboden.

Hieronder volgt, in alfabetische volgorde, een opsomming van ontwikkelingsgebieden en het spelmateriaal dat wij daarbij aanbieden.

Audiovisuele middelen

Wij maken zeer bewust gebruik van audiovisuele middelen. Zo staat de radio nooit aan. Wel wordt er op een geschikt moment een CD gedraaid met bijvoorbeeld kinderliedjes of rustgevende muziek. Als wij TV kijken met de kinderen, draaien wij een film, of laten wij iets zien dat bij het thema van die week past. Sowieso kijken we geen TV-programma's.

Cognitieve ontwikkeling

De cognitieve ontwikkeling wordt vaak spelenderwijs gestimuleerd. Vanaf een jaar of drie, wanneer wij gericht met VVE-activiteiten werken, heeft de cognitieve ontwikkeling extra aandacht. Wij lezen boekjes, zingen liedjes, beantwoorden 'waarom vragen' en leggen heel, heel veel uit! Als je dit doet, gebeurt er dat. Als we dit nu afspreken, betekent dit dat ... etc. Kinderen doen veel na. De pedagogisch medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie hierin.

Creatieve ontwikkeling

Wij stimuleren de creatieve ontwikkeling, door de kinderen met diverse materialen te laten omgaan. Zo gaan wij de ene keer verven met een kwast en de andere keer met vingerverf. Wij laten de kinderen experimenteren met materialen. Bij de wat grotere kinderen zie je, dat het resultaat al snelt telt. Desalniettemin besteden wij veel aandacht aan het proces en de (leer)ervaring van het kind en richten wij ons niet alleen op het resultaat.

Emotionele ontwikkeling

Voor baby's zijn herhaling en structuur een voorwaarde voor een stabiele, emotionele ontwikkeling. Daarom heeft iedere groep een vast team van pedagogisch medewerkers. Het spelmateriaal dat wij baby's aanbieden is eenvoudig en is verschillend van vorm, kleur, materiaal en geluid. Spelen geeft kinderen voldoening en plezier. Voor kinderen is spelen een natuurlijke manier om dingen te leren en om te leren omgaan met emoties. Door zelf te doen, te ontdekken wat er allemaal mogelijk is en problemen op te lossen, krijgt het kind inzicht in hoe de wereld in elkaar steekt en de mogelijkheid voor expressie van gedachten en gevoelens. Door het aanbieden van verkleedkleden, creatieve activiteiten, het naspelen van situaties en fantasiespel, stellen wij de kinderen in de gelegenheid zich hierin te ontwikkelen.

Motorische ontwikkeling

Bij de verwerving van de verschillende grove en fijne motorische vaardigheden, is het voor een kind van belang dat het de mogelijkheid krijgt om allerlei bewegingen uit te proberen. Baby's leggen wij daarom bij voorkeur op een mat op de grond of in een ruime box. Wij zorgen ervoor, dat er voor de kinderen voldoende en uitdagende bewegingsruimte is, zowel binnen als buiten. Daarnaast bieden wij gevarieerd spelmateriaal aan voor ontwikkeling van zowel de fijne als de grove motoriek. Denk aan kralen rijgen, bouw materiaal, blokkendozen, puzzels, etc.

Sociale ontwikkeling

Behalve dat wij diverse spelletjes en activiteiten aanbieden die de kinderen samen kunnen doen, kun je stellen dat met name de groep een belangrijk leermiddel is, in de sociale ontwikkeling van het kind.

Taalontwikkeling

Door het gebruik van taal, is communicatie mogelijk. Dit kan met behulp van verschillende soorten taal zoals gesproken taal, lichaamstaal of geschreven taal. Volgens Reggio Emilia kent een kind 'wel 100 talen'. Door taal krijgt het kind contact met anderen en wisselt hij informatie uit.

De taalontwikkeling wordt sterk beïnvloed door de omgeving en is essentieel voor processen als denken, redeneren, socialiseren, interpreteren. Wij stimuleren de taalontwikkeling van de kinderen door veel te praten, door uit te leggen en te benoemen wat we doen, door het zingen van liedjes en door voor te lezen, waarbij wij moeilijke woorden niet schuwen. VVE is ook gericht op de taalontwikkeling. Het interactief voorlezen is hier een belangrijk onderdeel van. Als wij weten dat een kind kan praten, dan nemen wij geen genoegen met wijzen. Wij spreken geen babytaal tegen de kinderen. Zo nodig verbeteren wij de kinderen, maar dat doen wij dan op speelse wijze.

Minstens zo belangrijk is het communiceren en gebruik maken van onze lichaamstaal. Zowel die van de pedagogisch medewerker, als die van het kind. Ook hier zijn wij dagelijks mee bezig en benoemen, volgens de methode van Thomas Gordon, wat wij denken te zien aan de lichaamstaal van het kind.

Zintuiglijke ontwikkeling

Baby's moeten in de gelegenheid gesteld worden om hun omgeving af te tasten en te ervaren of er nog iets te zien, te horen, te proeven of te ruiken is. Wij zorgen er daarom voor dat de omgeving rijk is aan prikkels, maar ook weer niet zoveel, dat zij erdoor overspoeld worden. In navolging van Emmi Pikler bieden wij de baby's heel bewust prikkels aan. Het is dus niet zo, dat iedere baby 'automatisch' een mobile of babygym in de box of op de grond heeft. Bij de grotere kinderen, stimuleren wij de zintuiglijke ontwikkeling door het interactief voorlezen en door ze met diverse materialen te laten spelen zoals zand, water, klei, verf, etc.